

INSTRUMENTS DE SÍNTESI I INTEGRACIÓ: GUIA PER A L'ELABORACIÓ DE L'ANAMNESI I L'INFORME.

M. Isabel Navarro Ruiz

*Departament Filologia Catalana. UAB
MariaIsabel.Navarro@uab.cat*

Eulàlia Hernández Encuentra

*Estudis de Psicologia i CCEE, UOC.
Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació, UAB.*

Conchi San Martín Martínez

Departament de Psicologia Bàsica. UB.

Per tal d'escollir un eix temàtic hem revisat base que sustenta el nostre treball i que detallem a continuació:

- *Creiem que el procés de canvi impulsat per l'IDES exigeix un canvi en les estratègies d'ensenyament-aprenentatge, és per això que presentem una guia que pot servir com a un instrument de síntesi de diferents assignatures cursades al llarg de la diplomatura. A més afavoreix l'autoaprenentatge, autonomia i resolució de problemes.*
- *El canvi d'estratègies comporta també una metodologia docent diferent que en el nostre cas combina presencialitat, virtualitat, treball autònom, treball en equip. La utilització de aquesta combinació de metodologies afavoreix també els diferents estils d'aprenentatge de l'alumnat, pesem que és important respectar les característiques individuals dels integrants del grup.*

Per totes aquestes raons creiem que l'eix temàtic que pot ajustar-se més al nostre treball és el corresponent a: Estratègies d'aprenentatge: metodologies docents, autoaprenentatge, etc

El procés de canvi impulsat per l'IDES, exigeix la incorporació d'estratègies d'ensenyament-aprenentatge que afavoreixin l'autonomia de l'estudiant, així com l'adquisició de les competències professionals. En aquest escenari, creiem que la metodologia bimodal facilita la creació d'instruments i espais d'elaboració de continguts que permeten aconseguir aquests objectius.

Aquest treball presenta l'ús d'una guia que permet als estudiants treballar les competències de síntesi i integració de continguts aplicats en l'àmbit de la logopèdia.

La guia, que es treballa seguint una metodologia bimodal, presencial i virtual, combina classes magistrals, tutories, treball autònom i espais virtuals, i agafa com a eix l'elaboració d'una anamnesi i un informe final d'un cas logopèdic. Així, els diferents apartats proposen preguntes i problemes a resoldre pels estudiants.

Els resultats de la seva aplicació als cursos 2004-2005 i 2005-2006 de 2n de Logopèdia, mostren un alt índex d'aprofundiment dels continguts treballats a l'aula i un important grau de generalització i integració dels coneixements adquirits prèviament pels estudiants en el seu itinerari a la Diplomatura.

Paraules clau: *guies d'aprenentatge, integració de coneixements, autoaprenentatge.*

Introducció

En la declaració de Bolonia (1999) es proposa una universitat vinculada al món professional, i en aquest sentit s'estableixen unes competències o poders d'acció (Perrenoud, 2005) basats en coneixements d'alt nivell i en recursos per a l'acció en un futur professional. Les competències capaciten l'estudiant perquè sàpiga respondre amb èxit a les diferents exigències i problemes que se li puguin presentar en el món laboral.

Aquesta visió no es pot contemplar fora del marc de l'aprenentatge significatiu on el treball del professor es concentra en ensenyar a aprendre a l'alumne i en propiciar que aquest pugui fer seus els coneixements propis de l'assignatura (Dávila, 2000). Aquest canvi respecte al marc educatiu universitari anterior, suposa la creació d'estratègies i materials adaptats a un nou model d'ensenyament-aprenentatge que promogui les competències específiques per a cada àrea de coneixement. D'aquesta manera, els recursos i activitats d'aprenentatge hauran d'estar vinculats a les competències específiques de cada assignatura, però a més hauran de fer referència als diferents dominis cognitius: coneixement, comprensió, explicació, anàlisi, síntesi i avaluació (Bloom, 1973).

Creiem que l'elaboració d'una guia que pugui afavorir l'autonomia, síntesi de coneixements i que acosti als estudiants al camp professional s'emmarca en aquesta proposta, a més de motivar-los, per tractar-se d'una activitat pròxima al món laboral. En l'activitat proposada es presenten múltiples facetes: estudi d'un cas, role-playing, i sessions clíniques, que podran realitzar individualment, en grups de treball cooperatiu i treball autònom, ajudats d'un entorn presencial i virtual.

El plantejament de l'activitat des d'una perspectiva multimodal conjuga, com afirmen Hilario i Carbonell (2000), el reforçament de l'aprenentatge ja que permet a l'alumne marcar el seu propi ritme i utilitzar diferents canals de comunicació (text, so, imatge visual, etc.) la qual cosa reforça, i diversifica els diferents canals d'entrada de la informació. Des d'aquesta perspectiva, el material emprat, per tal de poder afavorir l'aprenentatge significatiu, haurà de complir els requisits següents:

- *Facilitar a l'alumne un nucli teòric bàsic per a aquí tinc dubtes si davant d'infiniuitat es pot posar "a" poder fer l'activitat.* A més d'aquest coneixement facilitat a classe, nosaltres proposem una ampliació de coneixements teòrics basats en un centre d'interès triat per l'alumne (e.g. un dèficit).
- *Guiar l'alumne en el descobriment de nous coneixements.* Pensem que en aquest procés és bàsica la tutorització de l'alumne per tal de poder guiar-lo al llarg del treball
- *Promoure l'aparició de situacions que facilitin l'adquisició d'habilitats per resoldre problemes que en un futur es trobaran en l'exercici de la seva professió.* Creiem que d'aquesta manera l'alumne se aquí no se si s'ha de posa es per allò de les cacofonies? sentirà motivat.

III Jornada d'Innovació Docent 2006

- *Afavorir en l'alumne una actitud autocrítica.* Aquesta li ha de permetre analitzar els punts forts i febles del seu treball.

Pensem que d'aquesta manera s'acompleixen els principis elementals per a un millor assoliment del procés d'ensenyament-aprenentatge, com són: informació estructurada (a partir d'exposicions teòriques i guia), impacte afectiu (motivació per una experiència pròxima a la seva futura professió) i experiència prèvia (adquirida en les diferents assignatures de la Diplomatura i en la pròpia assignatura).

El treball cooperatiu entre iguals afavoreix la construcció d'un coneixement més elaborat i ric, en el qual tots els components dels grups surten beneficiats i aprenen a resoldre problemes en equip (Hernández, 1998). Aquest tipus de treball millora el rendiment elaborant un treball basat en el debat, l'argumentació, l'escolta activa de les opinions dels companys, l'empatia i la capacitat d'adoptar acords (Mérida, 2006). D'aquesta manera s'adquireixen també habilitats professionalitzadores, com és la capacitat de treballar en equip.

La tutorització individualitzada és bàsica per a com abans dubte a+ infinitiu guiar l'alumne en la resolució de problemes, per ajudar a compartir la diversitat d'experiències i coneixements dels que parteixen els diferents components del grup, i per acompanyar-lo en la adquisició d'experiències i aprenentatges. La tutorització facilita també avenços cognitius significatius tant en el cas dels estudiants més capacitats, com en els menys avantatjats (Hernández, 1998).

Objectius

- Ajudar l'alumne a integrar i sintetitzar els coneixements adquirits.
- Desenvolupar competències professionalitzadores.
- Integrar amb l'activitat un conjunt d'aprenentatges de la Diplomatura de Logopèdia.

Mètode:

- Participants: 152 estudiants
- Assignatura: Exploració Lingüística Aplicada a Patologies de la Parla i Llenguatge.
- Estudi: Diplomatura de Logopèdia.
- Característiques: Obligatòria
- Curs: Segon curs. Segon trimestre
- Anys acadèmics: 2004-2005 i 2005-2006

En l'obtenció de dades es van emprar dues metodologies: a) treballs presentats pels estudiants i b) tècnica d'entrevista per obtenir dades relatives a la percepció que tenen els estudiants sobre la dificultat de l'activitat.

Únicament es van tenir en compte per a aquest estudi els treballs d'aquells estudiants que havien presentat l'activitat completa i que havien passat per una entrevista de recollida de dades.

Procediment:

Es va presentar als estudiants una guia virtual en forma de plantilla que havien d'anar emplenat progressivament. El centre d'interès de l'activitat era l'anamnesi, entrevista i informe, al voltant d'un dèficit triat pels estudiants. Per guiar a l'alumne es realitzen distintes preguntes que a més intenten oferir una visió unitària de l'activitat, és a dir presentar l'entrevista, avaluació, diagnòstic, planificació de la intervenció i devolució dels resultats com a un procés unitari. Els casos eren aportats per la professora o pels estudiants, ja que al tractar-se d'un segon curs en ocasions no disposaven de casos per dur a terme l'activitat. La plantilla contemplava els següents apartats:

Plantejament del problema (cas).

Coneixements previs:

- a) Coneixements teòrics previs sobre el dèficit triat.
- b) Característiques particulars que s'hauran de tenir en compte en l'anamnesi corresponent al dèficit triat. Elaboració d'un protocol.

Recopilació de dades:

- c) Entrevista (Tècnica d'entrevista i dissenys d'un role-playing que els estudiants hauran de posar en pràctica en finalitzar l'activitat).
- d) Tipus d'avaluació.
- e) Instruments d'avaluació.

Diagnòstic:

- f) Hipòtesis de diagnòstic.
- g) Confirmació/Refutació de la hipòtesi.
 - a. Atenent a les diferents metodologies de diagnòstic.
 - b. Atenent a la integració de les dades obtingudes.

Intervenció:

- h) Proposta d'un pla d'intervenció atenent a les dades obtingudes.

Devolució de resultats

- i) Informe

Els estudiants havien de seguir la guia combinant la presencialitat, tutories, treball autònom, treball col·laboratiu i espais virtuals. Havien de lliurar el treball proposat en la guia per escrit i realitzar un role-playing que contemplava entrevista i devolució oral dels resultats i informe escrit. En les pràctiques es realitzaven paral·lelament a l'exposició de treballs una sessió clínica sobre el cas presentat.

Competències treballades

Es contemplen algunes competències proposades en el pla d'estudis de Logopèdia:

1. Competències comunicatives

Comunicació escrita

- Usa el llenguatge escrit correctament en les llengües oficials pròpies de la comunitat autònoma on exerceix la professió.

2. Científiques

- Anàlisi i síntesi: És capaç d'integrar els coneixements procedents de les diverses disciplines com a base per a la diagnosi i la intervenció.

- Presa de decisions: Sap relacionar les dades de l'exploració amb el coneixement teòric dels trastorns per establir una diagnosi, un pronòstic i una intervenció.
3. Interpersonals
- Treball en equip: Té una activitat positiva, activa i flexible en l'intercanvi amb els altres professionals.

Resultats

A partir de les entrevistes amb els estudiants i dels treballs presentats s'han extret els següents resultats:

Dificultats que troben els estudiants: Hi hauria algun avantatge també, no?

- Integració de tots els coneixements adquirits en el primer curs i primer quadrimestre del segon curs. Els estudiants disposen d'uns coneixements associats a cada assignatura però suposa un gran esforç per ells connectar-los entre si. Malgrat tot se (se o es) senten satisfets de descobrir la funció i utilitat dels coneixements adquirits, i la seva relació tant directa com indirecta amb l'àmbit dels dèficits de llenguatge, la comunicació i la parla.
- Triar aquells aspectes que són determinants per diagnosticar un determinat dèficit, sobretot quan es tracta d'un diagnòstic diferencial. Suposem que això és motivat per les característiques d'aquest tipus de diagnòstic que implica una gran capacitat d'abstracció i síntesi.
- Planificar correctament les intervencions. Tenir en compte quins aspectes s'han de treballar abans o després, tant per la seva dificultat com en el cas dels nens pel moment evolutiu en què es troben.
- Criteris per a la intervenció. Analitzar el grau de dificultat de l'activitat proposada per una possible intervenció d'acord amb els aspectes preservats i els deficitaris. Aquest aspecte està íntimament relacionat amb el punt anterior.
- Tècniques d'elaboració d'un informe. Les característiques pròpies del informe (estructura, objectivitat, aspectes deontològics, etc.) suposen per als estudiants un gran esforç d'adaptació a uns contextos diferents dels que habitualment es mouen, així com una gran dosi d'objectivitat i síntesi en l'elaboració dels resultats i el diagnòstic.
- Dificultat d'analitzar el llenguatge des de diferents vessants. Aquest aspecte està relacionat també amb la integració de diferents coneixements que puguin permetre analitzar el llenguatge (aspectes cognitius, emocional, etc. vinculats al llenguatge i a la comunicació).
- Dificultat en analitzar casos. La falta d'experiència, així com els aspectes que hem mencionat anteriorment dificulten l'anàlisi de casos més enllà de la informació facilitada.
- Redacció. Redactar amb coherència, cohesió i adequació. En general els estudiants mostren dificultats en aquest aspecte.
- Mitjà virtual. Observem que la virtualitat ajuda als estudiants, malgrat tot també experimenten dificultats per treballar en equip en aquest mitjà.

III Jornada d'Innovació Docent 2006

- Treball col·laboratiu. Els costa fer un treball col·laboratiu i aquest, de vegades, es converteix en un simple repartiment de tasques..

Aspectes positius:

- Aprendre a fer tasques que realitzaran posteriorment en l'exercici de la professió.
- Poder treballar al seu ritme.
- Adonar-se de la utilitat dels coneixements adquirits
- L'esforç realitzar es compensa en descobrir la utilitat del treball
- Treballar en un dèficit del seu interès.

Hem tingut en compte paral·lelament les dificultats que ha trobat el professor:

- Nombre de estudiants. Aquest treball requereix treballar en petits grups, fins i tot d'una forma individual amb els estudiants, per la qual cosa les hores de docència, seguiment i correcció s'incrementen notablement i arriben a ser insuficients. D'altra banda, si es presenta un treball més simplificat per ajustar l'activitat es pot perdre la visió de procés unitari que es volia presentar als estudiants i tornar-se en una activitat fragmentària que no reflexa en el seu conjunt la realitat professional.
- Espais poc facilitadors. L'espai juga un rol molt important a l'hora de treballar en petits grups (e.g. uns bancs clavats al terra no faciliten aquesta tasca).

Conclusions

Els resultats ens indiquen una millor generalització i integració dels coneixements i habilitats que els estudiants adquireixen al llarg de la Diplomatura, i que es fan patents en les seves argumentacions i presa de decisions, així com la generació de dubtes i d'estratègies de resolució de problemes que rarament es presenten des d'un procés d'ensenyament- aprenentatge, basat en un marc prioritàriament teòric/tradicional. Considerem que aquest comportament es dona gràcies a un aprenentatge significatiu que facilita la integració d'uns coneixements més pròxims al context laboral real, la qual cosa motiva els estudiants en el decurs de l'activitat.

Com afirma Hernández (1998) l'atenció individualitzada a l'estudiant és bàsica en aquest tipus de treball. Hem pogut comprovar que moltes de les dificultats i problemes s'han identificat i hem pogut trobar una solució entre tots gràcies a l'atenció individualitzada i a la docència tutoritzada per grups. Crida l'atenció la detecció de falses creences identificades en el diàleg directe amb l'estudiant. És en aquestes situacions on l'estudiant mostra interès més enllà de les activitats d'aprenentatge estrictes i relaciona la seva experiència amb les possibles aplicacions professionals.

Hem observat que els millors treballs corresponen a aquells grups que havien aprofitat totes les possibilitats de seguiment del treball que va oferir el professor i que havien realitzat un autèntic treball cooperatiu -reflexiu i significatiu-; en aquest casos s'han superat les demandes proposades en la guia.

Malgrat totes les dificultats, en general els estudiants es mostraven satisfets en finalitzar l'activitat.. Manifestaven que aquesta havia estat molt profitosa, ja que els havia aportat nous coneixements teòrics, havien recuperat els coneixements previs i van comprovar com s'aplicaven a la pràctica.

No obstant, hem de pensar en propostes de millora de l'activitat com la incorporació de temes transversals on estiguin implicades diferents assignatures. També pensem que seria interessant fer un disseny d'exercicis complementaris per ajudar l'estudiant a superar les seves mancances i dificultats. Aquests haurien de ser adaptats a les necessitats individuals i pròpies de cada estudiant, per tant cada alumne podria seguir un itinerari d'aprenentatge diferent.

Referències bibliogràfiques

Dávila, S. (2000). El aprendizaje significativo. Esa extraña expresión. *Revista digital de la Educación y Nuevas Tecnologías. Contexto Educativo*. Número 9- Julio. Consultat el 29/08/2006 a: <http://contexto-educativo.com.ar/archivo.htm>.

Hernández, G. (1998). *Paradigmas en psicología de la educación*. Barcelona: Paidós.

Hilario, A. Y Carbonell, P. (2000) *Integración de herramientas de simulación y multimedia: un caso práctico con Matlab/Simulink y Macromedia Director 7*. Consultat el 29/08/2006 a: <http://ctrl.poly.edu/visitors/pjcarbon/pdf/eiwisa00.pdf>.

Mérida, R. (2006). Nueva percepción de la identidad profesional del docente universitario ante la convergencia europea. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, 8 (1). Consultat el 29/08/2006 a: <http://redie.uabc.mx/vol8no1/contenido-merida.html>

Perrenoud, P. (2005). Transmissió de coneixements i competències. El debat sobre les competències a l'ensenyament universitari. *Quaderns de Docència Universitària*. Barcelona: Universitat de Barcelona